

J. Kalinowski

"Structures intellectuelles", R. Blanché, Paris 1966 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 4/1, 135-137

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ZAGADNIENŃ METAFIZYKI I TEORII POZNANIA

Kalinowski J.

Blanché R., *Structures intellectuelles*, Paris 1966

Główne zagadnienia filozofii. Praca zbiorowa pod redakcją Władysława Krajewskiego. Tom I. Ontologia. Materiały do ćwiczeń pod redakcją Zbysława Horbaczewskiego, Warszawa 1967. Tom II. Teoria poznania. Materiały do ćwiczeń pod redakcją Załmy Putermana, Warszawa 1966.

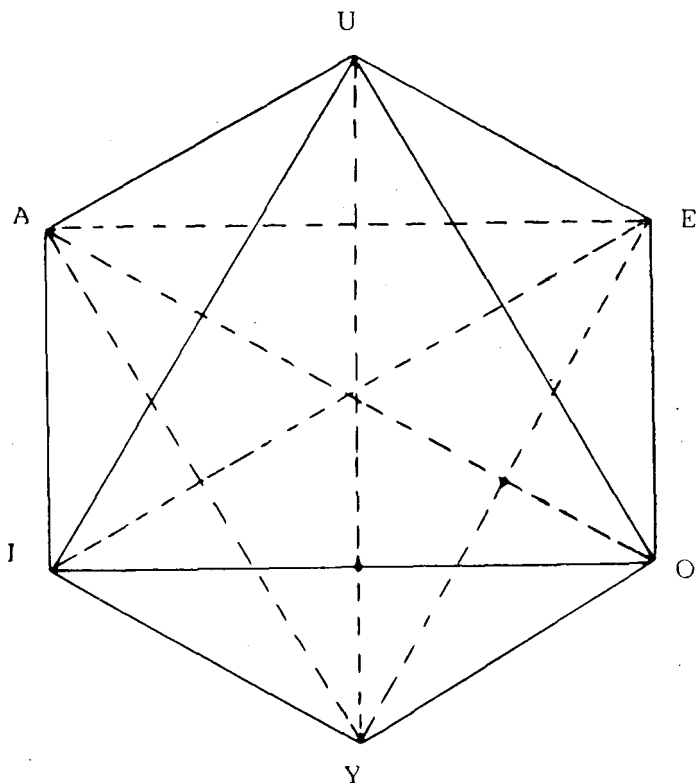
Piaget J., *Sagesse et illusion de la philosophie*, Paris 1965.

Drewnowski J. Fr.

Bocheński J. M., *The Logic of Religion*, New York 1965.

Blanché R., Structures intellectuelles, Paris 1966, ss. 147.

Temat zasadniczy tej książki był już przedmiotem dwu artykułów. Pierwszy, pod tytułem *Sur l'opposition des concepts*, ukazał się w 1953 w *Theoria* (XIX, s. 89—130), drugi, pod tytułem *Opposition et négation*, w 1957 w *Revue philosophique de la France et de l'étranger* (CXLVII, s. 187—216). Trzeba jednak było wreszcie osobnej książki, by „odkrycie” tuluzańskiego profesora logiki zwróciło na siebie większą uwagę. Albowiem Robert Blanché odkrył faktycznie rzecz bardzo prostą — aż dziwi się trzeba, że nie została dostrzeżona wcześniej — mianowicie, iż kwadrat logiczny Apulejusza, który tworzą, jak wiadomo, zdania „A”, „E”, „I” i „O”, nie ilustruje wszystkich stosunków opozycji. Do tego, by obraz ich był pełny trzeba wziąć pod uwagę alternatywę „A” i „E” (R. Blanché oznacza ją przez „U”) i koniunkcję „I” i „O” (autor nasz oznacza ją przez „Y”). Kwadrat zostaje wówczas zastąpiony sześciobokiem:

Teoria heksagonalna opozycji daje się z łatwością zaksjomatyzować i sformalizować¹. Można jej dać za aksjomat

$$\text{Ax} \quad A \supset \sim E$$

wprowadzając równocześnie definicje:

$$\begin{aligned} \text{Df 1} \quad I &= \sim E \\ \text{Df 2} \quad O &= \sim A \\ \text{Df 3} \quad U &= \sim A \supset E \\ \text{Df 4} \quad Y &= \sim (\sim A \supset E) \end{aligned}$$

¹ Patrz G. KALINOWSKI recenzja książki R. Blanché w *Les études philosophiques* (1966), nr 4, s. 451 oraz id., *Axiomatisation et formalisation de la théorie hexagonale de l'opposition de M. R. Blanché (système B)* (*Les études philosophiques*, 1967, nr 2, s. 203—209).

Podczas gdy krawat Apulejusza obejmuje 24 prawa opozycji, sześciobok Roberta Blanché liczy ich 36. W oparciu o aksjomat Ax i cztery wyżej podane definicje bez trudu dowodzi się 35 teorematów. Teoria posiada wiele modeli. Jednym z nich jest fragment logiki norm objęty systemem K_1 z *Teorii zdań normatywnych*². Analogiczną interpretację znajdujemy w *Logicznych podstawach prawoznawstwa* prof. Zygmunta Ziemińskiego³. Książka jego, wcześniejsza od *Structures Intellectuelles* opiera się nie wprost na artykułach R. Blanché, których, pisząc swe *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, jeszcze nie znał, lecz na omawiającym je w swym *Saggio sulla completezza degli ordinamenti giuridici* Amedeo G. Conte⁴. Inną znów interpretację teorii Roberta Blanché stanowi logika wartości Edmunda Husserla (odpowiednio uzupełniona)⁵. Można przypuszczać, iż z uwagi na zastosowania możliwe w najrozmaitszych dziedzinach heksagonalna teoria opozycji obudzi szerokie zainteresowanie specjalistów.

J. Kalinowski

Główne zagadnienia filozofii. Praca zbiorowa pod redakcją Władysława Krajewskiego. Tom I. *Ontologia*. Materiały do ćwiczeń pod redakcją Zbysława Horbaczewskiego, Warszawa 1967 ss. 316. Tom II. *Teoria poznania*. Materiały do ćwiczeń pod redakcją Załmy Putermana, Warszawa 1966, ss. 355.

Główne zagadnienia filozofii są wypisami mającymi dostarczyć kierownikom i uczestnikom ćwiczeń prowadzonych dla studentów wydziałów przyrodniczych uniwersytetów, a także pewnych innych uczelni, na których wykłada się filozofię marksistowską, materiałów w formie fragmentów pism filozofów dawniejszych i nowszych. Jest to inicjatywa, z punktu widzenia dydaktycznego, bardzo pożyteczna. Co zaś tyczy krytyki, to przedmiotem jej, z istoty rzeczy, staje się dobór tekstów. Podkreślić należy, że wydawcy: W. Krajewski, Z. Horbaczewski i Z. Puterman, starają się nie tylko o nadanie ich antologii charakteru pomocy naukowej w nauczaniu

² J. KALINOWSKI, *Teoria zdań normatywnych* (*Studia Logica* I (1953), s. 113—146), § 2, s. 119—127.

³ Z. ZIEMIŃSKI, *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, Warszawa 1966, Wydawnictwo Prawnicze, s. 104.

⁴ A. G. CONTE, *Saggio sulla completezza degli ordinamenti giuridici*, Torino, G. Giappichelli, 1962, parte prima.

⁵ G. KALINOWSKI, *La logique des valeurs d'Edmund Husserl* (*Archives de Philosophie du Droit* XIII (1963) — w druku).